

КИЇВ ДИПЛОМАТИЧНИЙ

Дев'яносто років української дипломатії – подія не лише для людей, робота яких пов'язана із міжнародною та дипломатичною діяльністю. Цього року випадає вікопомна дата новітньої української історії. 14 березня 1917 року, невдовзі після падіння російської монархії, у Києві постав новий демократичний уряд (Виконавчий Комітет), змінений через три дні Центральною Радою, якій випала велика місія закласти підмурок розбудови української державності. То був час всенародного оптимізму, віри і натхнення, які кликали реалізувати великий історичний шанс і прадавню мрію українців – мати власну, незалежну, суверенну державу Україну.

Ця ідея цементувала і надихала націю, змушувала ставати до праці не тільки політиків, але й селян і робітників, інтелігенцію і духовенство, студентів і вчорашніх солдат, які ще пам'ятали запах диму в окопах Першої світової. Державотворча справа починалася, власне, із "чистого листа", бо понад триста років тільки натяк на такий чин, тягнув за собою страшне звинувачення в сепаратизмі і загрожував засланнями, казематами, тюрмами, а часто і засудженням до страти... Пройшовши невеликий шлях полагодження стосунків із Тимчасовим урядом на засадах надання Україні широкої автономії, і не знайшовши порозуміння із петроградською владою, було проголошено курс на побудову незалежної держави. І хоч обраний шлях був тернистим, важким і недовгим, завершився трагічною поразкою, він був визначальним в історії України. Майже через сім десятиліть ним піде інше покоління, використавши позитивний досвід своїх предків не тільки проголосить, але й утвердить Україну, як суверенну державу.

В історію цієї доби золотими літерами вписані імена найславніших українців – Михайла Грушевсько-

**КРИВОНОС П. О.,
генеральний директор,
видавець наукового
щорічника "Україна
дипломатична"**

*Генеральна дирекція з
обслуговування іноземних
представництв (ГДІП)*

го, який очолив Центральну Раду, провідників нації Симона Петлюри, Дмитра Антоновича, Миколу Порша, Павла Христюка, Володимира Винниченка, Павла Скоропадського. Різні щодо політичних переконань, розуміння розбудови соціально-політичного устрою молодої держави, спільну думку вони мали в одному: бачити Україну незалежною і самостійною, рівною з іншими державами Європи.

Універсальність державної незалежності передбачає насамперед визнання її іншими країнами. Тому перед урядом УНР постало питання налагодження міжнародної діяльності, створення власної дипломатичної служби, яка й народилася дев'яносто років тому – у грудні 1917 року.

Першим відвідав Центральну Раду ще в липні 1917 р. аташе японського посольства в Петрограді Ашіда, який доповів своєму уряду про становище і настрої в Україні, досить серйозне загострення в її стосунках із Петроградом. Напівофіційну місію мав у Києві і французький журналіст Жан Полісіє, який на прохання свого уряду вивчив питання про можливість дипломатичних контактів між Францією та УНР. Ставало очевидним, що Україна цікавить європейські країни, особливо країни Антанти, які шукали різні шляхи припинення війни. У Києві облаштовуються військові місії Англії, Франції, Італії, Японії, Румунії, Сербії та Бельгії. УНР, незважаючи на супротив Тимчасового Уряду, стає суб'єктом міжнародних переговорів.

У тяжкій для України роки Центральна Рада, яка проіснувала трохи більше року, а згодом Гетьманат Павла Скоропадського, Директорія активно розбудовували українську міжнародну діяльність, інтегруючись у світовий політичний процес. У 1917 р. було створене Міністерство закордонних справ, відкрито низку посольств, консульств, місій, які представляли молоду незалежну країну в інших державах і міжнародних організаціях. Прапори багатьох зарубіжних країн розвівалися й над зарубіжними місіями і посольствами в Києві. У 1917-1921 роках Україна підтримувала міжнародні відносини із Німеччиною, Австрією, Угорщиною, Францією, Болгарією, Туреччиною, Фінляндією, Великобританією, США, Бельгією, Грецією, Данією, Естонією, Республіками Закавказзя, Італією, Латвією, Польщею, Румунією, Чехо-Словаччиною, Швецією, Швейцарією та іншими країнами. З одними на рівні посольств, з іншими – генеральних консульств, місій, або тимчасових делегацій, створюваних для вирішення важливих локальних питань.

Нині в Україні представляють свої держави 67 посольств, діють 15 представництв міжнародних організацій, 21 генеральне консульство, понад 3000 представництв іноземних фірм. Отож не дивно в Києві щодень бачити герби і прапори інших держав. Як господарі ми щиро дбаємо про те, щоб Україна сприймалася як гостинна добро-

зичлива держава. Тому з такою увагою піклуємося про дипломатичні місії та представництва, прагнемо, щоб життя дипломатів у Києві відповідало світовим стандартам, було цікавим і змістовним.

29 квітня 1992 р. згідно з розпорядженням Представника Президента в Києві було створено Генеральну дирекцію з обслуговування іноземних представництв (ГДІП), головне завдання якої полягло в облаштуванні та забезпеченні належних умов для діяльності дипломатичного корпусу, консульських установ іноземних держав і представників міжнародних організацій в Україні.

Цю роботу довелося починати фактично з чистої сторінки. Понад 100 країн світу майже водночас визнали суверенітет України, майже одразу було ухвалено рішення про обмін посольствами. Кабінет Міністрів України, Міністерство закордонних справ, Київська міська рада при активній співучасті ГДІП провели колосальну роботу і знайшли можливості для того, щоб облаштувати в столиці України іноземні посольства і представництва. І якщо на початку своєї діяльності більшість з них розміщувалась у пристосованих приміщеннях чи навіть у готелях, зараз більшість іноземних представництв працюють у комфортних умовах, перебравшись до окремих будівель, що здебільшого є архітектурними пам'ятками, або у побудованих спеціальних комплексах дипломатичного призначення. Значно поліпшився й дипломатичний сервіс, організація відпочинку та дозвілля дипломатів.

Генеральна дирекція поставила перед собою обширний комплекс завдань: добір приміщень, земельних ділянок для будівництва, здійснення функцій замовника щодо будівництва або реконструкції існуючих споруд, надання допомоги іноземним громадянам у пошуку приміщень для постійного проживання чи під офіси, обговоренні юридичних аспектів функціонування дипломатичних представництв.

Якщо згадати, з чого ми починали в 1992 році, то розумієш вагомість пройденого шляху. Інколи не віриться, що 15 років тому дипломатам давали талони на бензин: послу видавали 40 літрів на тиждень, а всім іншим дипломатам – по 20. Була спеціальна станція технічного обслуговування на Сирці, де співробітники дипломатичних установ могли заправити свої автомобілі. Облаштовували спеціальні магазини для дипломатів та їхніх сімей: “Консул” поруч з площею Перемоги, там можна було придбати мандарини, банани, інші заморські фрукти й овочі, та магазин на вулиці Дарвіна, де продавалися не менш дефіцитні хутряні шапки, дублянки тощо. Постає в уяві перший дипломатичний прийом, на якому тоді було менш як тридцять осіб і провели його у першому приватному київському ресторані “Аполон”, і там інтер'єр та обслуговування вражає відірваністю від інших столичних ресторанів.

За нашою ініціативою з'явився перший у Києві (а, може, й в Україні) супермаркет "Триумфальна арка", в якому дипломати могли придбати продукти харчування, привезені з Франції, Німеччини, інших країн, оскільки прилавки київських гастрономів лякали своєю порожнечою. Таких супермаркетів сьогодні десятки, сотні в усіх великих містах України, вони набагато краші, ніж той, з якого все починалося.

На нашу долю випало започаткувати мережу стоматологічних кабінетів, перукарень, хімічток, у яких професіонали вищої кваліфікації працювали на сучасному обладнанні. Сьогодні такі послуги в Києві не в дефіциті.

Перші екскурсійні маршрути для іноземних дипломатів також прокладала Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв. З плину років навіть важко зараз уявити, як дипломати сприймали мальовничі краєвиди України та супутні їм тодішні побутові умови.

Коли ми для іноземців відкривали Умань у 1992 році, наш автобус супроводжував броньовик з автоматниками, і ДАІ стояло через кожні 100 метрів. Готуючи цю поїздку, кількаразово приїжджали до міста, збирали місцеве керівництво, обслуговуючий персонал, вчили сервувати столи. Наші співвітчизники дивувалися, коли ми просили прибрати в єдиному вуличному туалеті та покласти там туалетний папір. Сам парк був захищений, жодної їдальні, кав'ярні, не кажучи вже про ресторан, а про дороги на Умань взагалі страшно згадувати. Проте владі тоді ще не було байдуже, що про неї скажуть і в Києві, і за кордоном. Тому до наших приїздів ремонтували шляхи, розчищали парк. Ми запрошували з собою журналістів і розповідали про цю перлину паркової архітектури. Сьогодні в Умані порядок, прекрасний сервіс, і багато людей, зокрема, киян, почали їздити туди на екскурсії та відпочинок. Приємно усвідомлювати, що імпульс до цих перетворень дала Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв.

Пригадую, свого часу в Нью-Йорку мав зустріч з керівником однієї туристичної компанії, який агітував мене возити українських туристів до Америки, а я переконував його показувати американцям Україну. "Немає питань, – відповів він, – тільки створить відповідну інфраструктуру".

Інвестиційний проект у Переяславі-Хмельницькому – створення мотелю з готельним комплексом поруч Національного історико-етнографічного заповідника "Переяслав" – розцінюємо як базовий, тому що він у 100 кілометрах від Києва – тобто у зоні, яка має великі економічні перспективи. Хочемо там зробити мотель на зразок американського, щоб був дешевий і не тільки іноземці, а й українці могли в ньому зупинятися. Ми зробили проект мотелю, провели його обговорення, мали зауваження, і особливо багато критичних зауважень надійшло від

співробітників музею. Що мене здивувало, саме вони поставилися дуже негативно до розташування мотелю поруч із музеєм, наполягали на переміщенні його до міста. Та ми переконали, що мотель має стояти поблизу музейного селища в полі, де така сильна енергетика, не по-міському високе небо й великі зірки. Людина мусить час від часу побути на самоті. Не просто здійснити екскурсію, а відчутти, коли вийдеш з номера, як неповторну чарівність української природи, так і співучасність до минулих століть. А поруч працюють народні майстри (ми намагатимемося представити все розмаїття народних промислів), а в печі пашітимуть традиційні українські страви. І до всього цього можна доторкнутися, взяти з собою на згадку, посмакувати страви.

Так само ми вирішили підтримати ідею створення музею Київщини "Хата Савки". У селі, де живуть люди, які пам'ятають традиції, народні промисли, давні кулінарні рецепти, зберегли від дідів-прадідів знаряддя праці, навіть виїзну кузню, яка прив'язувалася до саней чи до воза. Мало хто пам'ятає такі хатинки, мало, хто бачив їх. Отож такі живі картини історії України, її побуту й традицій, безперечно, западуть в душу.

У подальших наших планах – створити екскурсійне кільце Україною: Чернігів, Козелець, інші міста і містечка, багаті на природні, історичні та архітектурні пам'ятки. Мріємо зробити таку інфраструктуру навколо цих перлин, щоб українці не до Еміратів їхали на святкові та вихідні, а мандрували рідною Україною. Бо той, хто хоча б раз відвідає ці місця, обов'язково захоче повернутися туди, й привезе з собою друзів.

Серед проектів – спорудження гольф-клубу на Оболоні. І будуватимемо його не в центрі столиці, а в спальному районі, там, де в Дніпро впадає Десна. Тут самі краєвиди налаштовують на відпочинок.

До будівництва залучили найвідомішого американського архітектора Джека Ніклауса, який побудував у світі 285 гольф-клубів, отримав згоду одного з провідних операторів на спорудження в цьому комплексі 5-зіркового готелю. Створимо кінноспортивну базу, яхт-клуб. У перспективі в цьому комплексі проходитимуть міжнародні змагання, конференції, інші заходи.

Від якості обслуговування залежать не тільки умови праці та проживання іноземних гостей, а й імідж України на міжнародній арені. Тому ГДП з максимальною ефективністю забезпечує достойне перебування дипломатичних місій у столиці. Постійно спілкуючись з нашими гостями, запитуємо, що не так, враховуємо всі їхні запити та побажання. З особливою вдячністю сприймаємо й критичні зауваження, які стимулюють нас до постійного самовдосконалення та розвитку. Дипломати знають, що ГДП – це завжди надійна допомога та підтримка. Вони переконані, що з будь-якого питання, яке в них виникає, можна звернутися до нас. Спочатку це може бу-

ти порада чи консультація, а згодом допомога, або конкретно виконана робота. Спектр послуг, які ми надаємо, всеохоплюючий: від ремонту мереж до медичного обслуговування. Намагаємось забезпечити найдосвідченішими спеціалістами та лікуванню в найпрестижніших медичних центрах. Крім того, передбачаємо і можливість санітарно-курортного лікування в кращих закладах охорони здоров'я в Україні.

Перебування дипломата в іншій державі визначається не лише в офіційних дипломатичних контактах, а й у так званих “зустрічах без краваток”. Бо ж інколи просте людське спілкування важить більше, ніж дипломатичний протокол. Переконані, що найкраще спілкуватися мовою мистецтва, яка не потребує перекладів. І ми всіляко цьому сприяємо. Регулярно організуємо відвідини театрів, філармонії, що найбільше до вподоби нашим іноземцям. Часто влаштовуємо виставки образотворчого мистецтва, на яких дипломати можуть представити свої роботи. Разом із аматорськими колективами посольств влаштовуємо концерти, де дипломати зможуть потанцювати, поспівати, виконати твори на музичних інструментах. Нашу організацію на цих заходах представляє ансамбль народної пісні, який об'єднує працівників різних підрозділів ГДІП, наділених вокальними даними.

Намагаємось якомога частіше залучати дипломатичний корпус до занять спортом. Адже фізична краса та сила тіла – це не лише естетичний показник, а й знак фізичного і духовного здоров'я. З гордістю скажу, що ГДІП є активним учасником і організатором спортивних змагань серед дипломатів і співробітників, попри те, що у нас відповідної інфраструктури для цього немає. Нині в нас близько трьох десятків кубків, отриманих у результаті перемоги у змаганнях з різних видів спорту. Саме нам вдалося вперше за 20 років відновити змагання з мініфутболу в Палаці Спорту. Тим паче, що саме ці змагання користуються найбільшою популярністю серед дипломатів. У нас також є збірна з волейболу. Хочеться відмітити і хороший рівень спортивної підготовки іноземних гостей, які неодноразово ставали переможцями. Головним девізом наших змагань є “Не перемога, а участь – перший крок до гармонії власного тіла і духу”. Також ми регулярно проводимо змагання з інтелектуальних видів спорту – гри в шашки, шахи. Зараз плануємо провести чемпіонат з боулінгу. Участь дипломатів у таких змаганнях дає їм можливість не тільки позмагатися, а й ближче познайомитися один із одним. Адже ніщо так не згуртовує людей, як проведений разом час на футбольному полі чи волейбольному майданчику, а потім – кава, чай, пиво.

І нарешті – робота з дітьми дипломатів. Ми прекрасно розуміємо, що від того як сприймає Україну молоде покоління на пряму залежить наше майбутнє. Відстежуємо реальний рейтинг ди-

тячих садків, шкіл, ліцеїв, якість медичних послуг, обираємо найкращі пропозиції з найпривабливіших і рекомендуємо їх сім'ям дипломатів. Уже стало традицією проведення Міжнародної малої дитячої спартакиади. П'ять років тому ми започаткували конкурс дитячих малюнків, який згодом перетворився на міжнародний, за підсумками якого щороку видається яскравий настічний календар.

Люди приїждять до нас з усього світу, вони тут живуть, працюють, відпочивають. І від того, яке в них складається враження про нашу країну, залежить надзвичайно багато. Насамперед, це той імідж нашої держави, який не треба заново створювати, його вже створили до нас, треба просто вміло його розкрити, зробити правильний акцент, зосередити увагу на цікавому і найцікавішому.

І ще одне. Показуючи ту чи ту перлину України, розповідаючи про неї, ти сам усе більше й більше закохуєшся у свою землю, починаєш розуміти всю велич слова “Батьківщина”.

Ні, іншої нам не шукати, ми народжені тут, у цій згорьованій і прекрасній країні.

Тож, дороги, які нас обирають...

Насамперед це столиця нашої суверенної держави, місто Київ.

Наскільки величне наше місто з його всепереможними Святою Софією та Києво-Печерською лаврою – цими найдавнішими витворами духу, мистецтва, краси, з відродженнями Михайлівським Золотоверхим монастирем та церквою Богородиці Пирогощої, Кирилівським та Видубицьким чоловічими монастирями, Покровською та Фролівською жіночими обителями, наскільки сила людського генія вища за підступи заздрісних людей. Київ можна і треба показувати. У нас є майже двадцять різноманітних маршрутів: пішохідних і автобусних, пароплавом по Дніпру і вертольотом у повітрі.

І в підземних печерних лабіринтах, і серед золоті вишуканості скіфів, і в офіційній витонченості Печерська, і на натхненних вулицях Подолу – скрізь відчуваєш подих цього неперевершеного у красі і архітектурній вишуканості міста, яке багато разів намагалися зруйнувати вщент, стерти з лиця землі. І щоразу місто відроджувалося, ставало ще кращим, перетворюється на здійснену казку багатьох поколінь. І ми його показуємо, пропагуємо, бо всі головні посольські установи держав, що налагодили з Україною дипломатичні зносини, – тут, у Києві; всі представництва основних міжнародних організацій – тут, у Києві; всі найвпливовіші світові фірми – тут, у Києві.

Давні поселення людей на київських пагорбах відомі від часів пізнього палеоліту. У IX столітті Київ об'єднав навколо себе практично всі східнослов'янські племена й став їх політичним центром. Фактично Київ – це колыска всіх східно-

слов'янських народів і культур. І наше завдання – донести нашу історію до свідомості та сердець дипломатичних представників із усього світу. Ми проклали спеціальні маршрути для наших зарубіжних гостей через один з найдавніших районів Києва – Поділ, відомий усьому світу ще з X століття, як великий ринок, на якому купці з Німеччини, Італії, Скандинавських країн, Польщі, Чехії, Угорщини Візантії, Хазарії, Болгарії, країн Арабського сходу та Кавказу торгували заморськими товарами й сільгосппродуктами, та через Печерськ, назву якому дали печери, що існують тут віддавна.

Атмосфера Києва, міста затишного і неметушливого, завжди надихала на творчість багатьох всесвітньо відомих митців. Київські вулиці, якими ми проводимо дипломатів, ще пам'ятають ходу Шевченка та Врубеля, Булгакова й Ахматової, та охоче діляться своїм настроєм і таємницями. Цей цикл маршрутів отримав назву “Історія однієї вулиці”. Ми вдячні представникам дипломатичних місій за їхню небайдужість та інтерес до київської архітектури, монастирських комплексів, церков. Від себе просто раджу всім, кого оминули екскурсії до монетно-банкнотного двору України та Музею авіації, знайти можливість побачити їх експозиції. І обов'язково пройти через “Річкові ворота” – так ми назвали туристичну подорож Дніпром, яка користується надзвичайною популярністю у наших гостей.

Історія – річ надзвичайно приваблива. Вона дає безліч фактів, імен, відкриває нам очі на далекі події і вчинки наших попередників.

Чи відомо широкому загалові, що один із найвидатніших ракетобудівників у світі Сергій Корольов родом із Житомира і в цьому невеликому обласному місті діє один з найкращих на планеті музеїв космонавтики? Це вже інший маршрут, який ми пропонуємо представникам іноземних представництв. Він включає відвідання українського Полісся. Житомир – це православний кафедральний Преображенський собор (1864) та католицький костіол Святої Софії, Природничий музей та Картинна галерея із унікальною колекцією живопису і скульптури. Бердичів – монастир Босих кармелітів та костел Святої Варвари, де вінчався з Евеліною Ганською славетний французький письменник Оноре де Бальзак, був Лист, Генрік Венявський.

У вересні 1999 року відкрито екскурсійний маршрут до Вінниці. Несподіване у своїй красі, надзвичайно цікаве своєю історією місто у 1085 над Бугом ще раз підтвердило істину, що кожний регіон України вражає глибиною культурної спадщини, пам'ятками архітектури, історії, врешті, неповторністю свого ландшафту.

Золоті прикраси, датовані XV-XIV ст. до Р.Х. – не помиляюсь, – настільки давні, яких немає і в Золотій коморі України, – можна побачити в обласному краєзнавчому музеї. А яка чудова колекція картин у невеличкій галереї міста! Поруч

православний храм Преображення Господнього з підземною церквою. А на протилежному боці вулиці – костел Святої Діви Ангельської ордену братів капучинів. У Вінниці знаходиться найбільший в Україні молитовний будинок євангельських християн-баптистів, який може вмістити 1500 осіб. І, звичайно, музей-садиба видатного хірурга, лікаря, подвижника, М. Пирогова, де знаходиться також усипальниця. Неабияку цікавість викликає у дипломатів місце при виїзді із Вінниці, де в роки Другої світової війни розташовувалася ставка А. Гітлера. Одне слово, новий маршрут викликав надзвичайне зацікавлення з боку представників дипломатичного корпусу.

Проте у своїй роботі ми не відмовляємося і від усталених туристичних маршрутів.

Неодмінно двічі на рік, – навесні та восени, – подорожуємо до неповторної і мальовничої Умані, де розкинувся один з найвизначніших в Європі шедеврів паркового мистецтва – дендропарк “Софіївка”, не обминаємо і Білої Церкви, де розташований ще один чудовий дендропарк “Олександрія”, а неподалік села Пархомівка, є чудовий храм Покрови Богородиці архітектора В. Покровського з мозаїками М. Реріха. Так само двічі на рік організуємо для дипломатів та їхніх родин екскурсії пароплавом по Дніпру до Канева, уклонитись могили українського генія Тараса Шевченка на Чернечій горі.

Дуже любляють дипломати подорожувати до західних регіонів України – Львова, Тернополя, Івано-Франківська, Буковини.

Під час триденної поїздки-подорожі “Край Медоборів” гості відвідують Корецький жіночий монастир, Почаївську лавру, прадавні міста Кременець, Тереховлю, Гусятин. Захоплення викликає в них трикілометровий печерний маршрут у с. Кривче, вежі Кам'янець-Подільської та Меджибізької фортець.

Дороги, дороги...

Хіба можна переповісти словами враження дипломатів від серпантину кримських доріг! А неповторна Ялта, Чехівський будинок-музей, Лівадійський, Воронцовський та Массандрівський палаці? Севастополь з нашою найдавнішою християнською святинєю – Херсонесом, і незрівнянна краса Ай-Петрі, Мармурових печер. І все це ми не просто намагаємось показати дипломатам, ми хочемо, щоб вони так само, як і ми, закохались у ці місця, щоб вони назавжди залишили в серці спомин про нашу землю, про її красу, наших чудових людей. Воістину казкове південне узбережжя Криму, яке полишає незгладимий слід у душах зарубіжних гостей.

І коли дипломат полишатиме нашу землю, коли йому вкотре вже хотітиметься сюди повернутись, ми зможемо сказати, що наші дороги обирають не тільки нас, а й їх – чужинців, які стали друзями нашої Батьківщини, які теж пропагують у світі прекрасну державу – Україну.

“Пишіть мені на київську адресу...” Певен, такі рядки часто зустрічаються в пошті зарубіжних дипломатів, акредитованих в Україні. І це не звичайні, буденні слова, не просто традиційно ввічлива фраза, що засвідчує приналежність до конкретної географічної місцевості. Переконалий, вислів “київська адреса” несе в собі глибоке філософське забарвлення, відтворює багатогранну історичну, духовну спадщину України. Принаймні, Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв сприяє цьому. Насамперед для розміщення зарубіжних дипломатичних служб намагаємося знайти приміщення, як правило, у центрі нашого чарівного міста, оточити наших зарубіжних гостей, які прибули до нас з дуже відповідальною місією, увагою та турботою. І здебільшого це обопільно. Для підтвердження такої думки, пригадаю кілька епізодів.

Надзвичайний і Повноважний Посол Королівства Нідерландів в Україні Роберт Серрі, який прибув до Києва в липні 1993 р. поділився зі мною своїми першими враженнями; його захопила краса Києва, історія України, щирість і толерантність українців. Дипломат заявив: “Мій улюблений письменник К. Паустовський назвав свої спогади... початком невідомого часу. Я також відчуваю, що перебуваю на порозі нового часу. Але яким це нове буде, можна тільки гадати. І все ж я переконаний, що українській незалежності немає шляху назад і що, попри важкий тягар минулого, існують перспективи у вільній демократичній і квітучій Україні”. Це було сказано понад десять років тому. І, як бачимо, дипломат чудово передбачував державницький шлях України.

Серед нотаток Роберта Серрі хвилюючі рядки про Київ: “З площі, яку я щодня споглядаю, починається Хрещатик, найважливіший київський бульвар, на якому вечорами буває дуже затишно. І вдень приємно затриматись на цьому бульварі, де довгі ряди каштанів густою тінню спадають на тротуари та лавочки.

Серед насичених роботою годин трапляється інколи можливість насолоджуватися видом з вікна моєї просторої кімнати і робити перші оглядові прогулянки. Мені відкривається вид на частину міста і широкий Дніпро, поряд з яким наші Маас та Рейн видаються маленькими річками”.

Щоб Київ став рідною домівкою для дипломатів, звичайно, необхідно знайти ошатне й затишне приміщення для представництв їхніх держав. Вирішальним фактором залишається історичне середовище, архітектурна неповторність і виразність будівлі, яка має стати посольством. За роки нашої співпраці склалася приємна закономірність: приміщення зарубіжних посольств у Києві, завдячуючи новим господарям і нашим спільним роботам по облаштуванню, набувають особливої принадливості.

У цьому плані варто звернути увагу на будівлі деяких посольств зарубіжних держав, зокрема

Китайської Народної Республіки, Королівства Данії, Ісламської Республіки Іран чи Республіки Корея? Це, як правило, красиві архітектурні витвори XIX ст., які є історичним обличчям Києва минулого століття. У тому, що вони оновлені в первозданній красі і в прекрасному технічному стані, збережені для міста та історії, чимала заслуга іноземних представництв.

Надзвичайно цікава історія розміщення посольства Королівства Норвегії в будинку по вул. Стрілецькій, 15. Стан, в якому на той час перебувала споруда м'яко кажучи, не відповідав жодним нормам. Вона просто старіла і руйнувалася. Мабуть, воно так й було б, якби цей непоказний будинок не впав у око тодішньому послу Королівства Норвегії в Україні пану Ойвінду Нордслеттену. Прекрасний дипломат, великий ентузіаст відновлення добрих взаємин між нашими країнами, зробив усе можливе і неможливе, щоб посольство його країни мало в Києві постійне помешкання. Уклавши з Генеральною дирекцією з обслуговування іноземних представництв угоду на відновлення і реконструкцію будинку, пан О. Нордслеттен почав досліджувати його історію, мешканців, які в різні часи тут жили. Так, врешті-решт, після офіційного відкриття посольства по вул. Стрілецькій, 15 ми побачили своєрідний музей, який розповідав про Норвегію та Україну, наші зв'язки, встановлені ще за часів Володимира Хрестителя та Ярослава Мудрого, про легендарного Фрітьофа Нанесена та його приїзд в Україну і ще багато цікавого. А на самому будинку з'явилася меморіальна дошка, що тут мешкала видатна письменниця Леся Українка. І як було радісно, коли дипломат з далекої північної країни урочисто відкривав у будівлі посольства меморіальну світлицю, присвячену великій поетесі. Будинок збережено, а з ним повернулася до нас ще частка нашої історії.

Ще один з прикладів. Будинок на вул. Володимирській, 16 має славу біографію: тут якийсь час жив художник Михайло Врубель, згодом потомствений громадянин Києва Григорович-Барський, знаходився готель “Ліон д'Ор” (“Золотий лев”), приватна чоловіча, а в 1911-1918 рр. жіноча гімназія, а на початку 1920-х років у будинку діяв музей “Дніпросілки”, яким керував Павло Тичина. З цим приміщенням пов'язані долі відомих особистостей, а саме: кінорежисера Лариси Шепітько, українського поета Василя Стуса. 2002 року будинок на вул. Володимирській, 16 переобладнано під Посольство Республіки Узбекистан в Україні.

За кожною київською адресою зарубіжних представництв – яскрава біографія будівлі, колишніх, часом дуже знаних мешканців, а тепер ще й відомість як амбасади зарубіжної держави.

Наше місто, особливо після того як Україна стала незалежною державою, набуло широкого міжнародного визнання і Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв своєю

діяльністю сприяє формуванню іміджу України тому, щоб про неї довідувалися все більше і більше за рубежом. Цьому слугує й наше спрямування розташувати посольства в найкращій частині нашого золотого міста, в історичних будівлях, овіяних аурою пам'яті, щоб дипломати відчували серцем і душою, що Київ – одне із найстаріших міст світу.

Дипломатія є тією візиткою, яка формує самодостатність держави. Це аксіома. Адже світовим порядком мають управляти розум і мудрість. І ще одна незаперечна істина – дипломатія невід'ємна складова історії будь-якої держави. І отже, сьогодні не знати власної української дипломатичної історії, напевно, не виправдане невігластво. Насамперед, керуючись такими мотивами і враховуючи, що дипломатичні сюжети періоду Київської Русі-України, козацької держави Богдана Хмельницького, наступних гетьманів і особливо історія дипломатії Української Народної Республіки були практично “білими плямами” нашої історії. Ми і вирішили започаткувати проєкт видання щорічного наукового альманаху “Україна дипломатична”, Безперечно, як і в кожного, хто береться за нову справу, були хвилювання. Але тверде переконання в необхідності здійснення такого видання, підтримка наукової громадськості, передусім гуманітарних інститутів Національної академії наук України, учених провідних університетів країни – Київського національного університету імені Тараса Шевченка і Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова надало наснаги і впевненості. Видання набуло визнання і авторитету як у вітчизняних, так і зарубіжних колах, зокрема схвалення Генерального Секретаря ООН Коффі Аннана. І ось маємо результат: вісім випусків щорічника.

Восьмий випуск підготовлений до друку стараннями Дипломатичної академії при Міністерстві закордонних справ України, Генеральної дирекції з обслуговування іноземних представництв, громадської наукової організації Історичного клубу “Планета”.

Обсяг щорічника складає 68 обліково-видавничих аркушів, що становить 824 журнальних сторінки.

Започатковує щорічник виступ міністра закордонних справ України Арсеній Яценюк. Про міжнародні зв'язки міста Києва розповідає у статті Київський міський голова Леонід Черновецький.

“Київ дипломатичний” – назва ґрунтовної статті генерального директора Генеральної дирекції з обслуговування іноземних представництв Павла Кривоноса, яка знайомить з давньою історією і сучасним життям зарубіжного дипломатичного корпусу в українській столиці.

Рубрика “Шлях дипломатичного поступу” розпочинається із історичного дослідження Олександра Кучерука, в якому йдеться про

перші кроки дипломатії Української Народної Республіки. Публікація широко представлена унікальними архівними ілюстраціями. У цьому ж розділі вміщені статті Дмитра Веденєєва “Система дипломатичного представництва за доби Директорії Української Народної Республіки. 1918-1920 рр.”, Дмитра Будкова “Організація міжнародного інформування за часів Української Держави гетьмана П. Скоропадського”, Миколи Дорошка “Дипломатія Радянської України у 1917-1923 рр. Головні дійові особи”, Олександра Гісема “Закордот” у системі дипломатичних відносин між Польщею та УСРР (1921-1923 рр.)”, Омеляна Вішки “Українські дипломатичні, військові та економічні представництва у Варшаві 1919-1923 рр.”, Валерія Власенка “До діяльності Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Румунії (1919-1923)”.

Розмаїття історичних сюжетів зовнішньополітичних стосунків Української держави відтворені в публікаціях відомої української вченої Ірини Матяш, науковців Остапа Нагірняка, Павла Гай-Нижника, Юрія Тимошенка, Світлани Мотрук, Василя Губарця, Миколи Трухана. Участь української діаспори у творенні іміджу України досліджують доктори філологічних наук Тарас Кияк та Микола Тимошик.

Акценти сучасної дипломатичної стратегії – предмет наукових досліджень відомого українського дипломата Анатолія Зленка, ректора Дипломатичної академії Бориса Гуменюка, доктора політичних наук Григорія Перепелиці.

Щорічник вміщує статті ректора Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова Віктора Андрущенка “Виховемо європейського вчителя”, директора Інституту українознавства Міністерства освіти і науки України Петра Кононенка “Україна і Європа”.

Рубрику “Нотатки посла” започатковує розлога стаття Надзвичайного і Повноважного Посла України в Республіці Молдова Сергія Пирожкова “Україна та Молдова: від сусідства до партнерства”. Тут же публікуються виступи Надзвичайного і Повноважного Посла України в Японії Миколи Кулінича, Надзвичайного і Повноважного Посла України в США Олега Шамшура, Надзвичайного і Повноважного Посла Німеччини в Україні Райнгарда Шеферса, Надзвичайного і Повноважного Посла Польщі в Україні Яцека Ключковські, Апостольського Нунція в Україні Івана Юрковича. Цікаві проблеми співробітництва порушує у своїй статті Тимчасово повірений посольства Південно-Африканської Республіки в Україні Франсуа Хентшел.

У рубриці “Політичний дискурс” вміщено дослідження Леоніда Шкляра “Сценарії реформування влади крізь призму парламентських виборів”, Юлії Щегельської “Вплив доктрин “месіанства”, “сарматизму” та “прометеїзму” на формування політичної культури польського суспільства та інтегрованого образу країни”.

У розділі “Портрети дипломатів” друкується есе Віталія Пригоровського “Дипломат Олександр Довженко” та Анатолія Денисенка “Діалоги з Джурою Відмаровичем”.

Широко представлена рубрика “Дипломатія очима журналістів”. З аналітичними статтями виступають директор Укрінформу Віктор Чамара, голова Національної Ради України з питань телебачення і радіомовлення Віталій Шевченко, президент Всесвітньої служби “Українське телебачення і радіомовлення” Василь Юричко, перший заступник головного редактора “Урядовий кур’єр” Микола Махінчук.

Щорічник традиційно вміщує біографічні довідки про послів України в іноземних державах та іноземних послів в Україні.

Видання знайомить читачів з об’ємним (понад 100 фотознімків) ілюстративним матеріалом, який відтворює історію і сучасний стан української дипломатії.

За усталеною традицією щорічник “Україна дипломатична” надійде до дипломатичного корпусу, слухачів Дипломатичної академії при МЗС України, бібліотеки Конгресу США, провідних книгосховищ світу, згідно книгообміну, здійснюваного Національною бібліотекою імені Вернадського, до державних та наукових установ, посольств та міжнародних організацій.

Дозвольте зупинитися на деяких ключових моментах подальшої роботи редакції та редакційної колегії наукового щорічника.

Перше. Продовжуючи і надалі друкувати дослідження з історії дипломатії, редакція

збільшить обсяг публікацій про проблеми сучасного міжнародного життя.

Друге. Редакційна колегія вдячна Міністерству закордонних справ України за активну співпрацю, яка буде продовжуватися, і надалі більш активно залучаючи до роботи департаменти та управління цього відомства.

Третє. Видання ширше висвітлюватиме події поточного року, бо на те він і щорічник. Разом з публікаціями статей Надзвичайних і Повноважних Послів, як вітчизняних так і зарубіжних, подаватимемо хроніку найважливіших подій, заходів, які проводять дипломатичні представництва в Україні. Це також історія дипломатичного життя.

Четверте. Публікуватимемо матеріали, в яких йтиметься і про участь України в міжнародних організаціях, таких як ООН, ЮНЕСКО, інтеграційні процеси України у світову спільноту та інші.

Настав час предметно і періодично висвітлювати історію дипломатичного життя України, публікувати змістовні і всебічні розвідки про діяльність творців зовнішньої державної політики, знайомити читацький загал з епістолярією відомих дипломатів, із ґрунтовними науковими теоретичними дослідженнями цієї важливої галузі міжнародного спілкування. До творчої співпраці на сторінках щорічника “Україна дипломатична” запрошуємо дослідників історії української дипломатії, дипломатів, вчених, журналістів.

Надійшла до редакції 18.09.2007